EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA (EU) 2023/1881,

annettu 10 päivänä toukokuuta 2023,

joka sisältää huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöstä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2021

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2021,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 100 artiklan ja liitteen V,

— ottaa huomioon ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnan lausunnon,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan mietinnön (A9-0131/2023),

A. toteaa, että Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen tulo- ja menotaulukon ([1]) mukaan sen lopullinen talousarvio varainhoitovuodeksi 2021 oli 129 179 801,95 euroa, mikä merkitsee 25,39 prosentin lisäystä vuoteen 2020 verrattuna ja johtuu pääasiassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1381 puitteissa myönnetyistä lisäresursseista ([2]); toteaa, että viranomaisen talousarvio rahoitetaan pääasiassa unionin talousarviosta;

B. ottaa huomioon, että tilintarkastustuomioistuin toteaa kertomuksessaan viranomaisen tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2021 saaneensa kohtuullisen varmuuden siitä, että viranomaisen tilit olivat luotettavat ja tilien perustana olevat toimet olivat lailliset ja asianmukaiset (sääntöjenmukaiset);

Talousarvio- ja varainhallinto

1. panee tyytyväisenä merkille, että varainhoitovuonna 2021 toteutetun talousarvion seurannan tuloksena talousarvion toteutusaste oli kyseisenä vuonna maksusitoumusmäärärahojen osalta 99,99 prosenttia, mikä merkitsee hienoista 0,01 prosentin lisäystä vuoteen 2020 verrattuna; toteaa lisäksi, että kyseisenä vuonna maksumäärärahojen käyttöaste oli 88,85 prosenttia, mikä merkitsee 0,44 prosentin lisäystä vuoteen 2020 verrattuna;

Toiminnan tuloksellisuus

2. panee merkille, että viranomaisen vuoden 2021 työsuunnitelman toteuttamisessa noudatettiin vuoden 2020 strategiaa, jota johtokunta päätti jatkaa vuodella SARS-CoV-2-pandemian vuoksi;

3. panee merkille viranomaisen työohjelman toteuttamisen ja toiminnan hyvän tuloksellisuuden keskeisiin tulosindikaattoreihin ja tuotoksiin nähden; panee merkille, että viranomainen tarkisti vuonna 2021 tuloksellisuuskehystään ja keskeisiä tulosindikaattoreitaan saadakseen ne vastaamaan vuonna 2021 hyväksyttyä viranomaisen strategiaa vuodeksi 2027 ja teki niihin muutoksia asetuksen (EU) 2019/1381 voimaantulon johdosta; panee lisäksi merkille, että viranomaisen vastuu unionin kansalaisiin nähden on kasvanut sen jälkeen, kun myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 178/2002 ([3]) tehty muutos tuli voimaan; panee myös merkille, että viranomainen hyväksyi ohjelma-asiakirjansa 2022–2024;

([1]) EUVL C 141, 29.3.2022, s. 69.

([2]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1381, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, elintarvikeketjuun sovellettavan EU:n riskinarvioinnin avoimuudesta ja kestävyydestä sekä asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 1829/2003, (EY) N:o 1831/2003, (EY) N:o 2065/2003, (EY) N:o 1935/2004, (EY) N:o 1331/2008, (EY) N:o 1107/2009 ja (EU) 2015/2283 sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta (EUVL L 231, 6.9.2019, s. 1).

([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, annettu 28 päivänä tammikuuta 2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä (EYVL L 31, 1.2.2002, s. 1).

4. toteaa, että joidenkin sellaisten alun perin suunniteltujen toimien siirtäminen pois painopisteistä, joiden tarkoituksena oli valmistella viranomaista asetuksen (EU) 2019/1381 muuttamiseen, sai aikaan vuodelle 2021 siirretyn kertymän, joka viivästytti tehokkuushyötyjen aikaansaamista; kehottaa viranomaista raportoimaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle tässä suhteessa mahdollisesti tapahtuneesta kehityksestä;

5. suhtautuu myönteisesti viranomaisen pyrkimyksiin vahvistaa yhteistyötään muiden unionin virastojen kanssa keskittyen erityisesti kahteen näkökohtaan: avustuksia ja hankintoja koskevien tarpeiden jakaminen yhteisten hankintamenettelyjen kartoittamiseksi ja teknologioiden ja resurssien jakaminen yhteisten tietoteknisten ratkaisujen mukauttamiseksi; panee erityisesti merkille, että viranomainen on toteuttanut koordinointitoimia Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen, Euroopan kemikaaliviraston ja Euroopan lääkeviraston kanssa;

6. korostaa, että vuonna 2021 viranomainen saattoi päätökseen 704 kysymyksen käsittelyn tieteellisten lausuntojen, teknisten raporttien ja taustajulkaisujen muodossa eli 81 vähemmän kuin mitä oli suunniteltu (785);

Henkilöstöpolitiikka

7. toteaa, että 31. joulukuuta 2021 henkilöstötaulukosta oli täytetty 98,16 prosenttia siten, että unionin talousarviossa hyväksytyistä 380 toimesta (vuonna 2020 hyväksyttyjä toimia oli 354) oli täytetty viisi vakinaista ja 368 väliaikaista tointa; toteaa, että tämän lisäksi vuonna 2021 viranomaisen palveluksessa oli 140 sopimussuhteista toimihenkilöä ja kaksitoista kansallista asiantuntijaa ja että viranomaiselle on myönnetty 33 uutta tointa asetuksen (EU) 2019/1381 täytäntöönpanoa varten;

8. panee tyytyväisenä merkille viranomaisen ylemmän johdon sukupuolijakauman ja toteaa, että viidestä jäsenestä kolme oli naisia (60 prosenttia); panee merkille viranomaisen johtokunnan sukupuolijakauman ja toteaa, että viidestätoista jäsenestä kaksitoista oli miehiä (80 prosenttia); panee merkille viranomaisen koko henkilöstön sukupuolijakauman, jossa 467:stä henkilöstön jäsenestä 285 oli naisia (61,03 prosenttia);

9. pitää myönteisenä viranomaisen myönteistä työnantajabrändiä koskevaa uutta strategiaa, jossa kuvataan selkeästi viranomaisen arvolupauksia, kuten joustavia työoloja ja tukea uudelleenasettautumiselle, jotta viranomaisen avoimista toimista tiedotettaisiin kohdennetusti paremmin henkilöstössä aliedustettuina oleviin maissa; panee merkille, että viranomainen suunnitteli työmahdollisuuksia koskevan uuden verkkosivuston luomista; panee merkille, että viranomainen pyrkii erityisesti lisäämään näkyvyyttään viestintä- ja yhteistyöosaston, EU:n virastojen verkoston sekä muiden kansainvälisten virastojen ja kumppaniorganisaatioiden tuella; kehottaa viranomaista raportoimaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle tässä suhteessa mahdollisesti tapahtuneesta kehityksestä;

10. panee merkille, että Euroopan komission äskettäin ehdottamiin etätyösääntöihin, joita viranomainen soveltaa vastaavasti, liittyy tiettyjä rajoituksia, jotka koskevat erityisesti osittaista etätyötä asemamaan ulkopuolella; on huolissaan siitä, että nykyiset rajoitukset etätyöskentelyä ulkomailla koskeviin sääntöihin voivat vaikuttaa viranomaisen houkuttelevuuteen tämän rekrytoidessa työntekijöitä eri jäsenvaltioista; kehottaa soveltamaan näitä sääntöjä joustavammin ja lisäämään näin viranomaisen houkuttelevuutta ja tasapainottamaan sen henkilöstön kansallisuusjakaumaa;

11. panee merkille, että viranomaisella on ihmisarvon suojelua ja työpaikkakiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemistä koskevat toimintaperiaatteet, joihin kuuluvat henkilöstön kaikkien jäsenten käytettävissä olevat häirintäyhdyshenkilöt;

12. muistuttaa, että on tärkeää kehittää pitkän aikavälin henkilöstöpolitiikka, jossa käsitellään työ- ja yksityiselämän tasapainoa, elinikäistä ohjausta ja erityisten koulutusmahdollisuuksien tarjoamista urakehitystä varten, sukupuolten tasapuolista edustusta kaikilla henkilöstötasoilla, etätyötä, oikeutta olla tavoittamattomissa, maantieteellisen tasapainon parantamista, jotta varmistetaan kaikkien jäsenvaltioiden asianmukainen edustus, vammaisten henkilöiden palvelukseenottoa ja integrointia sekä sen varmistamista, että heitä kohdellaan yhdenvertaisesti ja heidän mahdollisuuksiaan edistetään laajasti;

Hankinnat

13. toteaa, että vuonna 2021 viranomainen toteutti 116 hankintamenettelyä ja sen julkisten hankintojen komitea arvioi kuusitoista asiakirjakokonaisuutta pyrkien varmistamaan ennen ehdotetun sopimuksen allekirjoittamista merkittävien hankintamenettelyjen laillisuuden ja sääntöjenmukaisuuden; toteaa, että julkisten hankintojen komitea pystyi neuvoa-antavassa ominaisuudessaan varmistamaan kaikkien kuudentoista asiakirjakokonaisuuden osalta kohtuullisella varmuudella, että hankintamenettelyt ja niiden perusteella tehdyt sopimukset olivat sääntöjenmukaisia ja laillisia;

Eturistiriitojen ennaltaehkäisy ja hallinta sekä avoimuus

14. panee merkille viranomaisen nykyiset toimenpiteet ja jatkuvat pyrkimykset varmistaa avoimuus, eturistiriitojen ennaltaehkäisy ja hallinta sekä väärinkäytösten paljastajien suojelu; pitää valitettavana, että viranomainen ei edelleenkään julkaise johtokuntansa jäsenten ansioluetteloita verkossa; kehottaa viranomaista toteuttamaan asiaa koskevia toimenpiteitä;

15. panee merkille, että vuonna 2021 viranomainen havaitsi ja käsitteli yhdeksän eturistiriitaa ulkoisten asiantuntijoiden vuotuisissa sidonnaisuuksia koskevissa ilmoituksissa; toteaa, että viranomainen päätti olla rekrytoimatta yhtä esivalinnassa valittua ehdokasta arvioituaan tämän ehdokkaan sidonnaisuuksia koskevan ilmoituksen; panee merkille, että lisäksi viranomainen havaitsi ja ennaltaehkäisi kolme eturistiriitaa hankintasopimusten ja avustusten myöntämis-menettelyissä; kehottaa viranomaista jatkamaan ponnistelujaan mahdollisten ja tosiasiallisten eturistiriitojen havaitsemiseksi ja käsittelemiseksi ja tiedottamaan asiasta vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle;

16. kehottaa viranomaista varmistamaan, että kaikki johtotason jäsenet ja neuvoa-antavat jäsenet, heidän varajäsenensä ja muut asiantuntijat ovat asianmukaisesti toimittaneet vuotuiset sidonnaisuuksia koskevat ilmoitukset; kehottaa viranomaista varmistamaan, että eturistiriitoja ja avoimuutta koskevia sääntöjä noudatetaan hyvin kaikessa sen toiminnassa;

17. toteaa, että viranomaisen oli määrä ottaa käyttöön vuoteen 2022 mennessä uusi työsuhteen päättymiseen sovellettava toimintamalli, johon sisältyy kriteereitä ja menettelyä, joiden nojalla palveluksesta lähtevältä henkilöstöltä estetään pääsy luottamuksellisiin tietoihin; kehottaa viranomaista raportoimaan tässä suhteesta mahdollisesti tapahtuneesta kehityksestä;

18. painottaa, että tarvitaan järjestelmällisempiä sääntöjä, jotka koskevat avoimuutta, jääviyttä, eturistiriitoja, laitonta lobbausta ja pyöröovi-ilmiötä; kehottaa viranomaista vahvistamaan sisäisiä valvontamekanismejaan, myös perustamalla sisäisen korruptiontorjuntamekanismin;

Sisäinen valvonta

19. panee merkille, että viranomainen on arvioinut raportointivuotta koskevat sisäisen valvonnan järjestelmänsä ja todennut, että kaiken kaikkiaan kaikki sisäisen valvonnan osatekijät ja periaatteet olivat käytössä ja toimivat suunnitellusti; panee tyytyväisenä merkille, että viranomainen kuitenkin yksilöi erinäisiä toimenpiteitä, jotta arkaluonteisten tietojen hallintaa voidaan edelleen vahvistaa ja jotta varmistetaan tarkoituksenmukainen riskienhallinta sekä sisäiset valvontamekanismit asetuksesta (EU) 2019/1381 johtuvien määrärahalisäysten vuoksi;

20. panee merkille, että komission sisäinen tarkastus toteutti vuonna 2020 tarkastuksen, joka koski tieteellisten tuotosten arviointia ja hyväksymistä elintarvikkeiden ainesosien ja pakkausten alalla, ja että viranomainen on pannut täytäntöön tarkastuksessa annetun huomautuksen ja sen katsotaan saattaneen asian päätökseen;

21. toteaa, että komission sisäinen tarkastus julkisti vuonna 2021 lopullisen kertomuksen viranomaisen hankintaso-pimusten ja avustusten myöntämismenettelyistä vuosilta 2019–2020; panee merkille, että komission sisäisen tarkastuksen mukaan viranomaisen hankintasopimusten ja avustusten myöntämismenettelyjään varten laatima hallinnointi-, riskienhallinta- ja sisäisen valvonnan kehys on asianmukaisesti suunniteltu sekä tehokas ja vaikuttava ja antaa näin ollen kohtuullisen varmuuden siitä, että sisäisen valvonnan keskeiset tavoitteet on saavutettu; panee merkille, että komission sisäinen tarkastus esitti kolme tärkeää suositusta; kehottaa viranomaista raportoimaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle tässä suhteessa mahdollisesti tapahtuneesta kehityksestä;

22. muistuttaa, että on tärkeää vahvistaa hallinto- ja valvontajärjestelmiä, jotta voidaan varmistaa viranomaisen asianmukainen toiminta; korostaa painokkaasti, että tarvitaan vaikuttavat hallinto- ja valvontajärjestelmät, jotta voidaan välttää mahdolliset eturistiriitatapaukset, ennakko- tai jälkitarkastusten puuttuminen, talousarviositoumusten ja oikeudellisten sitoumusten puutteellinen hallinnointi sekä se, että tapauksia ei merkitä poikkeusrekisteriin;

23. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen vuonna 2020 esittämien huomautusten johdosta toteutetut korjaavat toimet on saatettu päätökseen; muistuttaa, että korjaavat toimet tilintarkastustuomioistuimen vuonna 2017 esittämien huomautusten johdosta on saatettava päätökseen, erityisesti tilinpitäjän riippumattomuuden vahvistamiseksi siten, että tilinpitäjä on suoraan vastuussa viranomaisen johtajalle;

Digitalisaatio ja vihreä siirtymä

24. panee merkille transaktiopalvelujen, digitaalisen yhteistyön ja viranomaisen teknologian etenemissuunnitelman osa-alueilla saavutetun kehityksen; toteaa, että viranomainen on pyrkinyt luomaan modernimman ja joustavamman työympäristön toteuttamalla tietoteknisiä investointeja teknologian aiemman etenemissuunnitelman yhteydessä ja että nämä investoinnit auttoivat ennaltaehkäisemään vakavia häiriöitä viranomaisen työssä covid-19-pandemian aikana; pitää myönteisenä digitaalisen yhteistyön hanketta, jonka tarkoituksena on parantaa tietämyksen ja asiantuntemuksen vaihtoa viranomaisen henkilöstön, asiantuntijoiden ja sidosryhmien verkostoissa; toteaa, että digitaalisen yhteistyön hanke ylitti sille asetetun tavoitteen, joka oli 170 sosiaalisen yhteistyön aktiivista ryhmää vuonna 2021, sillä aktiivisia ryhmiä oli 204;

25. panee merkille kattavaksi tietotekniseksi DoI-ratkaisuksi kutsutun tietoteknisen välineen toteuttamisen ja toteaa, että se on tarkoitettu riippumattomuuteen liittyvien toimintojen toteuttamiseen, mukaan lukien sidonnaisuuksia koskevien ilmoitusten – joihin sovelletaan viranomaisen riippumattomuutta koskevia sääntöjä – seulonta; panee huolestuneena merkille, että uuden tietoteknisen välineen käytössä ilmeni teknisiä ongelmia, jotka vaikuttivat kielteisesti kyseisten toimien toteuttamiseen; kehottaa viranomaista raportoimaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle tässä suhteessa mahdollisesti tapahtuneesta kehityksestä;

26. muistuttaa, että on tärkeää lisätä digitalisaatiota viranomaisen sisäisen toiminnan ja hallinnoinnin osalta mutta myös menettelyjen digitalisoinnin nopeuttamiseksi; korostaa, että viranomaisen on jatkossakin toimittava tässä suhteessa ennakoivasti, jottei virastojen välille pääse syntymään digitaalista kuilua; kehottaa kuitenkin kiinnittämään huomiota siihen, että on toteutettava kaikki tarvittavat turvatoimet, jotta vältetään käsiteltävien tietojen verkkoturvallisuuteen mahdollisesti kohdistuvat riskit;

27. kannustaa viranomaista työskentelemään tiiviissä yhteistyössä ENISAn (Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto) ja CERT-EU:n (EU:n toimielinten, elinten ja virastojen tietotekniikan kriisiryhmä) kanssa ja tekemään säännöllisiä riskinarviointeja tietotekniikkainfrastruktuuristaan sekä varmistamaan kyberpuolustuksensa säännölliset tarkastukset ja testit; kehottaa tarjoamaan viranomaisen kaikille henkilöstön jäsenille, johto mukaan lukien, säännöllisesti päivitettäviä kyberturvallisuuteen liittyviä koulutusohjelmia;

Toiminnan jatkuvuus covid-19-kriisin aikana

28. panee merkille, että viranomainen jatkoi vuonna 2021 toimintaansa ja pystyi toteuttamaan työohjelmansa covid-19-pandemian vaikutuksista huolimatta; toteaa, että viranomainen keskeytti henkilöstönsä virkamatkat ja fyysiset kokoukset ja tapahtumat ja asetti etusijalle virtuaaliset järjestelyt, mikä pienensi asiaankuuluvien budjettikohtien menoja varainhoitovuoteen 2020 verrattuna; panee lisäksi merkille, että henkilöstön paluuta työpaikalle lykättiin ja edistettiin etätyötä; kannustaa viranomaista hyödyntämään henkilöstön virkamatkoista saatuja kokemuksia, jotta tulevaisuudessa voidaan järjestää paremmin kokoukset ja tehtävät, jotka hoituvat tehokkaammin etänä kuin paikan päällä;

29. panee merkille, että viranomainen otti vuonna 2021 käyttöön Taleo-rekrytointivälineessä sähköisen perehdytys-moduulin, jossa henkilöstön ja harjoittelijoiden perehdytystä hallinnoidaan ja tuetaan automatisoidulla ratkaisulla, jota mukautettiin lisäksi pandemiatilanteeseen;

Muita huomautuksia

30. panee merkille, että viranomainen pyrki parantamaan suuren yleisön tietoisuutta elintarvikkeiden turvallisuudesta käynnistämällä vuonna 2021 tätä varten ensimmäisen EU:n laajuisen digitaalisen viestintäkampanjan, jonka tarkoituksena on kertoa ymmärrettävästi unionissa elintarvikkeiden turvallisuuden taustalla olevista tieteellisistä näkökohdista ja auttaa tekemään elintarvikkeiden valinnassa tietoon perustuvia päätöksiä; toteaa, että kampanja toteutettiin yhteistyössä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ja kohdistettiin suoraan muille kuin asiantuntijoille; panee tyytyväisenä merkille kampanjan jälkeen toteutetussa arviointikyselyssä saadut positiiviset tulokset;

31. korostaa, että kestävien rehun lisäaineiden ja torjunta-aineiden kestävien vaihtoehtojen nopea hyväksyntä on tärkeässä asemassa Pellolta pöytään -strategian tavoitteiden saavuttamisessa; korostaa tässä yhteydessä, että riittävä henkilöstömäärä ja henkilöstön riittävä asiantuntemus ovat olennaisen tärkeitä, jotta voidaan estää viivästykset kestävien rehun lisäaineiden ja torjunta-aineiden kestävien vaihtoehtojen hyväksyntään liittyvissä hakemus- ja arviointimenettelyissä;

32. muistuttaa, että vuonna 2021 parlamentti hyväksyi kuusi muuntogeenisten ravinto- ja rehukasvien tuontia koskevaa vastalausetta; korostaa, että yksi syy vastalauseille on se, että geneettisesti muunnettuja organismeja käsittelevän viranomaisen lautakunnan tekemissä riskinarvioinneissa on puutteita; kehottaa viranomaista käsittelemään näitä puutteita ja korjaamaan ne kiireellisesti;

33. kehottaa kiinnittämään huomiota jatkuviin puutteisiin eläinten hyvinvoinnin alalla, kuten muun muassa elävien eläinten kuljetuksissa; on tässä yhteydessä tyytyväinen eläinten hyvinvointiin liittyvissä laajoissa toimeksiannoissa käynnistettyihin toimiin, jotka koskevat erityisesti eläinkuljetuksia. ja toteaa toimeksiantojen muodostavan perustan tätä alaa koskevalle uudelle lainsäädännölle;

34. kehottaa viranomaista kehittämään edelleen synergioitaan (esimerkiksi henkilöresurssit, kiinteistöjen hallinnointi, tietotekniikkapalvelut ja turvallisuus) ja lisäämään yhteistyötä, hyvien käytäntöjen vaihtoa ja keskustelua yhteistä etua koskevista aloista muiden unionin virastojen kanssa tehokkuuden parantamiseksi;

35. viittaa vastuuvapauden myöntämistä koskevaan päätökseen liittyvien muiden, luonteeltaan yleisten huomautusten osalta erillisvirastojen toiminnan tuloksellisuudesta, varainhoidosta ja sen valvonnasta 10. toukokuuta 2023 antamaansa päätöslauselmaan ([4]).

([4]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2023)0190.